

Jamākās ziņas

Redakcija un kantoris Rīgā, L. Kalēju iela № 29, Audēju ielas stūrī.
izdevējiem № 2-2-5-0; atbildīg. redakt. № 2-2-5-3;
ārzemju nod. 3-4-8-6-9; redaktoram 2-2-5-1;
vietējai nod., informāc. un sportam: vispār. № 3-5-7-5
vai № 2-2-5-2; 2-7-1-1-9; 3-2-9-4-5; 2-9-2-9-8;
māksla un rakstniecība, Atpūta № 2-1-3-7-4;
galvenam kantorim № 2-2-5-4 un 3-0-0-0-6;
sludinājumu nodaļai № 2-2-5-5.

Tālrūpi:

Iznāk ikdienas 6 reiz nedēļā

Abonēšanas maksa:

Ar piesūtīšanu	Bez piesūtīšanas
uz 1 mēn. Ls 2.—	uz 1 mēn. Ls 1.70
3 5.70	3 4.80
uz ārzemēm uz 1 mēn. Ls 5.—, uz 3 mēn. Ls 14.—	
Tekošs rēķ. pasta 1212.	

Sludinājumi maksā: 1. lap. p. Ls 1.92,5, tekstā Ls 1.65, sludinājumu daļā 39,6 sant. Lidz 10 rindinām gadījuma sludinājumi 28,6 santimi par vienslejiņu petitrindīņu iesk. nodokli, darbaspēka piedāvājumi 10 sant. par vienslejiņu petitrindīņu. Ārzemju sludinājumi 1. lap. 35 am. centi, tekstā 25 am. centi, sludin. daļā 8 am. centi par 1 mm rindīņu iesk. nodokli.

№ 224.

Piektdien, 2. oktobrī 1936. gadā

26. gads

Skolas darbu sākot Izglītības ministra prof. A. Tenteļa norādījumi

Izglītības ministrs prof. A. Tenteļis vakar radiofonā, starp citu, teica: „Augsti godātie radio klausītāji, mīlie skolotāji, vecāki un skolāsbērni, kas jūs manu uzrunu klausāties! Šodien uzsāka viss lielais Latvijas skolu vairums savu darbu, jo no 250.000 pamat- un vidusskolu jaunatnes šodien darbā stājās vismaz 160.000, tā tad apmēram divas trešdaļas.

Pagājušā mācības gada izdevumu budžets izglītības ministrijai vien bija 21.859.578 ls, kamēr šogad 22.942.645, par 1.047.067 ls lielāks kā pagājušā gadā. Arī ieņēmumi ir auguši: šogad paredzēti ieņēmumos 3.691.131 ls, kamēr pag. gadā bija 3.046.047 ls; tā tad ieņēmumi auguši par 645.084 ls, kas nācis no tā, ka pacelta mācības maksa, it īpaši ūniversitātē, kurā, neskatoties uz samazinājušos studentu skaitu, ieņēmumi pieauguši no 1.689.000 ls uz 1.885.300 ls, t. i. par 170.000 ls. Tāpat mācības maksa paaugstināta neobligātās skolās. Protams, ka tās izdevumu budžetu summas, kuŗas nule minēju, nav vienīgās, kas nāk par labu mūsu izglītības lietai. Minēšu vēl lauksaimniecības ministriju, kas izkopj jo dziļi lauksaimniecības skolu tīklu, un finanču ministriju, kas rūpējas par jūrnieku izglītību. Bet tas vēl nav viss, ko Latvijā izdod par izglītību, jo vēl lauku pašvaldību budžetos ir lielas summas skolu-uzturēšanai uz laukiem, šogad apmēram pus milj. latu arī skolotāju algošanai, kamēr pilsētu budžetos — ir skolu uzturēšanai, ir skolotāju algošanai. **Visas šīs summas kopā nemot tuvojas 40 milj. ls.** Tā nav maza summa, ko Latvija izdod tautas izglītības un kultūras veicināšanai. No visa tā redzams, ka ikgadus arvien lielākas summas, lielāki līdzekļi tiek ziedoti tautas izglītībai. Valdība pilnīgi apzinās izglītības jautājuma svarīgumu, un cik tas viņas spēkos stāv, rūpējas par tā labvēlīgu atīrināšanu. **It īpaši mums, izglītības lietu darbiniekiem, jāpateicas mūsu valsts prezidentam, valdības galvai, mūsu Vadonim, kas tik dziļi savā sirdī ieslēdzis skolas, skolotājus un bērnus.** Apbraukājot valsti, viņš taisni uzmeklē skolas, siki iepazī-

stas ar to trūkumiem, bēdām un priekiem. Arī šovasar daudzi novadi zin stāstīt par Vadoņa lielo interesi par skolām, viņu iekārtu, iekšpusi un ārpusi, par skolu izdaiļošanu un izkopšanu. Mēs varam būt pārliecināti, ka arī uz priekšu netrūks šīs labvēlības un gādības, un ka skolu lietas progresēs, tikai mēs paši nedrīkstām atslābt centībā un rūpībā, darba mīlestībā un mūsu idealismā.

Piegriežos atsevišķiem skolu tipiem un tam, kas te darīts un sasniegts. Izglītības ministrija sākusī lielāku vērību piegriezt skolnieku veselības un higiēnisko apstākļu uzlabošanai, pavairots rajonu zobārstu skaits un uzlabots viņu materiālais stāvoklis. Tikai būtu vēlams vēl vairāk izkopt šo nozari. Pārstrādātas un jau apstiprinātas ir dažas pamatskolu programmas, tā latviešu valodā, ticības mācībā ev. - luterticīgiem, dabas mācībā un lauksaimniecībā. Programmu viela samazināta, vienkāršota, vairāk piemērota bērnu vecumam un saprašanai, it īpaši dabas mācībā. Skolu jaunbūvēm atvēlēti šai gadā 512.000 ls, proti: Rucavas, Zemgales, Saliēnas, Midemas, Grīvas, Skrudalienas, Lašu, Aknīstes, Pededzes un Nicas.

Vidusskolās manāma skolnieku skaita plūšana vairāk uz arodskolu pusi. Vidusskolās pastiprināta skolnieku sijāšana, ievestie iestāšanās pārbaudījumi daudzkārt uzlabojuši skolnieku sastāvu, kā to pierāda 5. klases skolēnu pārceļšanas rezultāti uz 4. klasi. Sēdot palikušo skaits ir stipri sarūcis, pat dažās vietās izzudis. Tas viss mums māca, ka izlases princips vēl vairāk jāpastiprina. Ar to sasniegsim vēl lielākus rezultātus nevien vidusskolu, bet arī augstākā izglītībā. Ģimnazijas izglītību esam raudzījuši pacelt arī ar to, ka ir atvērtas pie dažām sagatavošanas klasēm, tā kā acumirkli ir 15 latviešu valsts ģimnazijas un 7 privātas ģimnazijas ar sagatavošanas klasēm, kuŗām šī gada budžetā

paredzētas summas. Valsts pabalsti privātām ģimnazijām arī pieauguši no 255.250 ls uz 293.250 ls, t. i. turpat par 40.000 ls. Ģimnaziju jaunbūvēm un pārbūvēm paredzēti 235.000 ls, kas dos iespēju uzsākt vienas ģimnazijas jaunbūvi Cēsis. Likvidētas šai mācības gadā 5 ģimnazijas, gan uz pašu uzturētāju lūguma pamata, gan aiz citiem iemesliem. Atvērta viena latviešu ģimnazija slēgtās Jaunlatgales valsts krievu ģimnazijas vietā. Arī vidusskolu programmu pārstrādāšana uzsākta un pārstrādātas ev.-lut. ticības mācības un latviešu valodas programmas. Audzināšanas mērķu dziļākai un pilnīgākai sasniegšanai un sekojot valdības aizrādījumiem un uzdevumiem, ministrija ar šo rudenī uzsāka nodalīt zēnus no meitenēm tais vidusskolās, kur tas iespējams. Rīgas pilsētā jau bija viena vīriešu kārtas ģimnazija un viena sieviešu kārtas. Tagad visur tur, kur vien bija paralelas klases, tanis iekārtoja zēnu un meiteņu klases. Uz priekšu raudzīsim šo dalīšanu izvest vēl plašākos apmēros. Šim pasākumam sekojušas arī tās pamatskolas, it īpaši pilsētās, kur ir parallēlklases. Mazās pilsētu un lauku skolās šāda šķirošana jau nebūs iespējama.

Lielu uzmanību kopā ar kultūras fonda domi izglītības ministrija piegriežusi šai budžeta gadā mākslas un kultūras lietām. Visiem vislabākā atmiņā kultūras fonda sarīkotās mākslas izstādes, kuŗām lielaš summas ziedojis kultūras fonds un valdība. Nākošā izstādē vēl nāks klāt lauku pašvaldības, kas arī savos budžetos paredzējušas summas. Kultūras fonds stiprā mērā sekmējis monumentālo celtniecību, uzkrādams 400.000 ls; tāpat sekmējis zinātniskās un klasiskās literatūras, kā arī gleznu reprodukciju un latviešu orķestru mūzikas darbu izdošanu ārzemēs; šorūden jau redzēsim ir gleznu mapes, ir notis. Tāpat atbalstīta Latvijas pētišana, par ko liecina daudzie un pārsteidzoši sekmīgie izrakumi vairākās

vietās. Kas attiecas uz teātriem, tad atbalstāmo teātru skaitu samazinās, bet viņu uzdevumi paplašināti, uzdotot par pienākumu teātriem un Liepājas operai apkalpot plašāku apkārtni.

Ar vislielāko pateicību atzīmējams mūsu Vadoņa, valsts prezidenta „Draudzīgais aicinājums“, kas turpina iepludināt mūsu skolās vērtīgas grāmatas un mācības līdzekļus. Grāmatu tas ienesis ap 550.000, naudā ap 300.000 ls, par šīm summām jau iegādāts 60.000 sējumu. Skolām izsūtīts 120.000 sējumu (3—4 grāmatas vienā sējumā). Skolu sienas grezno 1.059 gleznas, 53 kartes, 40 portrejas, 52 krūšu tēli; dāvāti 50 radio aparāti, 149 medikamentu skapiši, 25 mikroskopi, 7 klavieres u.d.c.

Nobeidzot savu īso pārskatu par izglītības ministrijas jau notikušo un gaidāmo darbību, minēšu vēl divi lietas. Aizrādīšu, ka vēl liels vairums mūsu skolu mitinās pavisam neciešamās telpās un ka nepieciešams celt jaunus, piemērotus skolu namus, vai esošos pamatīgi pārbūvēt un paplašināt, neraugoties uz to, ka beidzamos divi gados jau ļoti daudz darīts tai ziņā. Šo rudenī ikkatru svētdienu notiek 4—5 jaunu skolu iesvētīšanas, bet tomēr vēl par maz, un paies vēl vesela gadu rinda, kad visos pagastos būs glītas un pienācīgi plašas skolas ēkas. Otra lieta ir mūsu skolu grāmatu cenžēšana. Gada laikā ir cenžētas vairāk kā 1000 dažādu skolas grāmatu visdažādākiem mācības priekšmetiem. Atzīts par derīgām un atļautām viss lielais vairums. Starp autoriem nav redzama liela starpība, tā tad sacenšanās maza. Lidz ar cenžēšanu un grāmatu vērtēšanu sasniegta ļoti manāma grāmatu palētināšana un ārējā izskata uzlabošana.

Novēlu nākamā skolas darbā bērniem un skolotājiem vislabākās sekmes un vispilnīgākos sasniegumus, lai gada beigās jūs visi ar lielu gandarījumu varētu atskatīties uz pagājušo darba gadu. Tā tad strādāsim visi mūsu valsts, tautas un mūsu pašu labā, strādāsim ar prieku savu darbu arvien labāk daridami un pilnīgāki izveidodami. Tad kļūs Latvija latviska, daiļa un varena.“

LATVIEŠU TAUTAS TĒRPI